

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده تربیت
رشته مشاوره و راهنمایی
پایان نامه کارشناسی ارشد

رابطه سن ازدواج و ویژگی های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا جهانگیر زاده

نگارش

محمد صادقی حسن آبادی

اسفند ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده تربیت
رشته مشاوره و راهنمایی
پایان نامه کارشناسی ارشد

رابطه سن ازدواج و ویژگی های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا جهانگیر زاده

نگارش

محمد صادقی حسن آبادی

اسفند ۱۳۹۷

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب محمد صادقی حسن آبادی فرزند جمال الدین متولد ۱۳۵۹.۰۵.۲۳ به شماره شناسنامه ۲۷۶۱ صادره از شهرری به شماره دانش پژوهی ۹۴۱۱۱۰۰۲ رشته مشاوره و راهنمایی متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضاء

بسمه تعالی

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه‌های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت‌های علمی پژوهشی مؤسسه است.

اینجانب محمد صادقی حسن آبادی دانش‌پژوه رشته راهتمایی و مشاوره و راهنمایی مقطع کارشناسی

ارشد، متعهد می‌گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه‌ام با موضوع:

رابطه سن ازدواج و ویژگی‌های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود؛

- در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش

مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت

با مؤسسه خواهد بود.

- در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به‌صورت کتاب توسط دانش پژوه،

در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد،

کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مشاوره و راهنمایی است که در «سال ۱۳۹۷ در

مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدرضا

جهانگیرزاده از آن دفاع شده است».

به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت

بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضا

تقديم

تشکر

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه سن ازدواج و ویژگی های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران بود. پژوهش حاضر به لحاظ روش از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه طلاب حوزه های علمیه تهران در سال ۱۳۹۷ بود ($N=5000$). از این جامعه نمونه ای به حجم ۲۵۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای مرحله ای انتخاب گردید. برای اندازه گیری متغیرهای پژوهش از پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (Enrich Couple-35)، پرسشنامه پنج عاملی شخصیتی نئو (NEO-FFI-60) و از معدل کل طلبه ها برای بررسی پیشرفت تحصیلی آنها استفاده شد. برای تحلیل داده ها از آزمون های همبستگی پیرسون و رگرسیون به وسیله نرم افزارهای SPSS استفاده شد. یافته ها نشان داد سن ازدواج رابطه منفی و معنی داری با پیشرفت تحصیلی و مؤلفه های رضایت زناشویی شامل رضایت، ارتباطات و حل تعارض به استثنای تحریف آرمانی دارد و ابعاد شخصیتی برون گرایی، باز بودن نسبت به تجربه، توافق، و وظیفه شناسی با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین سن ازدواج و ویژگی های شخصیتی قادر به پیش بینی تغییرات پیشرفت تحصیلی می باشند؛ اما بصورت تفکیکی، سن ازدواج قادر به پیش بینی معنی دار پیشرفت تحصیلی طلاب نبود. همچنین سن ازدواج و ویژگی های شخصیتی قادر به پیش بینی رضایت زناشویی بودند.

کلید واژه: سن ازدواج، پیشرفت تحصیلی، رضایت زناشویی، ویژگی های شخصیتی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش	۱
۱-۱. بیان مسأله	۴
۱-۳. اهمیت و ضرورت پژوهش	۸
۱-۴. هدف‌های پژوهش	۹
۱-۴-۱. هدف کلی	۹
۱-۴-۲. اهداف اختصاصی	۹
۱-۵. فرضیه‌های پژوهش	۹
۱-۶. متغیرهای پژوهش	۱۰
۱-۷. تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها	۱۰
۱-۷-۱. رضایت زناشویی	۱۰
۱-۷-۲. ویژگی‌های شخصیتی	۱۰
۱-۷-۳. پیشرفت تحصیلی	۱۱
فصل دوم: مبانی نظری و تجربی پژوهش	۱۲
۲-۱. مبانی نظری	۱۳
۲-۱-۱. رضایت زناشویی	۱۳
۲-۱-۱-۱. مفهوم ازدواج	۱۴
۲-۱-۱-۲. مراحل ازدواج	۱۵
۲-۱-۱-۲. رضایت زناشویی	۱۷
۲-۱-۱-۲. عوامل مؤثر در رضایت زناشویی	۱۸
۲-۱-۱-۲. ابراز محبت و عشق زوجین به همدیگر	۱۹
۲-۱-۱-۲. احترام به همسر	۲۰
۲-۱-۱-۲. برقراری روابط اجتماعی	۲۱
۲-۱-۱-۲. روابط جنسی	۲۱
۲-۱-۱-۲. مسائل اقتصادی - اجتماعی	۲۲

- ۲۲ ارتباط با اقوام و اطرافیان ۷-۲-۱-۱-۲
- ۲۳ مسائل ارزشی عقیدتی و مذهبی ۸-۲-۱-۱-۲
- ۲۴ مزاج و شخصیت ۹-۲-۱-۱-۲
- ۲۴ باورهای نادرست درباره ازدواج ۳-۱-۱-۲
- ۲۵ ازدواج موفق ۴-۱-۱-۲
- ۲۷ ویژگی‌های پیوند زناشویی سالم ۵-۱-۱-۲
- ۲۸ مفهوم همسرگزینی ۶-۱-۱-۲
- ۲۹ نظریه همتا همسری (همسان همسری) ۱-۶-۱-۱-۲
- ۳۰ تئوری نیازهای مکمل (ناهمسان همسری) ۲-۶-۱-۱-۲
- ۳۱ نظریه تبادل اجتماعی ۳-۶-۱-۱-۲
- ۳۱ نظریه توازن ۴-۶-۱-۱-۲
- ۳۲ نظریه برابری ۵-۶-۱-۱-۲
- ۳۲ تئوری تصور از همسر مطلوب ۶-۶-۱-۱-۲
- ۳۳ ارزش‌های فرهنگی به عنوان منبع تشکیل تصور ذهنی از همسر ایده آل ۷-۱-۱-۲
- ۳۵ تبیینات زیست جامعه شناسی ۸-۱-۱-۲
- ۳۶ پیشرفت تحصیلی ۲-۱-۲
- ۳۶ عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی ۲-۱-۲-۱
- ۳۶ سابقه تحصیلی ۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۷ معدل سال قبل ۲-۱-۲-۱-۲
- ۳۷ رضایت از مدرسه ۳-۱-۲-۱-۲
- ۳۸ تجربه عاطفی ۴-۱-۲-۱-۲
- ۳۸ جنسیت ۵-۱-۲-۱-۲
- ۳۸ عوامل خانوادگی ۶-۱-۲-۱-۲
- ۳۹ عوامل انگیزشی و میزان علاقه به تحصیل ۷-۱-۲-۱-۲
- ۴۱ فرسودگی تحصیلی ۸-۱-۲-۱-۲

- ۲-۱-۳. ویژگی‌های شخصیتی ۴۲
- ۲-۱-۳-۱. ابعاد شخصیت در نظریه صفات ۴۳
- ۲-۳-۱-۲. مدل پنج عاملی شخصیت ۴۵
- ۳-۳-۱-۲. ابعاد شخصیت بر اساس پنج عامل بزرگ ۴۷
- ۲-۱-۳-۳-۱. عامل روان رنجورخویی (N) ۴۷
- ۲-۳-۳-۱-۲. عامل برونگرایی (E) ۴۸
- ۲-۱-۳-۳-۳. عامل گشودگی (O) ۴۸
- ۴-۳-۳-۱-۲. عامل توافق (A) ۴۹
- ۵-۳-۳-۱-۲. عامل وظیفه شناسی (C) ۴۹
- ۴-۳-۱-۲. نظریه‌های شخصیت ۵۰
- ۱-۴-۳-۱-۲. رویکرد شناختی ۵۰
- ۲-۴-۳-۱-۲. نظریه روان تحلیل گری ۵۱
- ۳-۴-۳-۱-۲. نظریه نو فرویدی‌ها (نو روان تحلیل گران) ۵۱
- ۴-۴-۳-۱-۲. نظریه رفتار گرایی (یادگیری) ۵۲
- ۵-۴-۳-۱-۲. رویکرد یادگیری اجتماعی ۵۲
- ۶-۴-۳-۱-۲. نظریه انسان گرایی (پدیدارشناختی) ۵۲
- ۷-۴-۳-۱-۲. نظریه پردازش اطلاعات ۵۳
- ۵-۳-۱-۲. صفات سه گانه تاریک شخصیت ۵۳
- ۱-۵-۳-۱-۲. ماکیاولیسم ۵۳
- ۱-۱-۵-۳-۱-۲. شخصیت ماکیاولی در تضاد با فطرت انسانی ۵۵
- ۲-۵-۳-۱-۲. خود شیفتگی ۵۹
- ۱-۲-۵-۳-۱-۲. تعریف خود شیفتگی ۵۹
- ۲-۲-۵-۳-۱-۲. علائم خود شیفتگی ۶۰
- ۳-۲-۵-۳-۱-۲. تیپ‌های فرعی خودشیفتگی ۶۱
- الف) خودشیفته نخبه گرا ۶۱

۶۱	 (ب) خودشیفته ی عاشق پیشه
۶۱	 (ت) خود شیفته غیراخلاقی
۶۲	 (ث) خودشیفته جبرانی
۶۳	 ۲-۱-۳-۵-۴. نظریات مربوط به خود شیفتگی
۶۶	 ۲-۲. پیشینه تجربی
۶۶	 ۲-۲-۱. مطالعات داخلی
۶۹	 ۲-۲-۲. مطالعات خارجی
۷۱	 فصل سوم: روش شناسی پژوهش
۷۲	 ۳-۱. روش پژوهش
۷۲	 ۳-۲. جامعه، نمونه و روش نمونه گیری
۷۳	 ۳-۳. ابزارهای اندازه گیری
۷۳	 ۳-۳-۱. پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (۳۵ سوالی)
۷۳	 ۳-۳-۲. پرسشنامه پنج عاملی شخصیتی نئو فرم کوتاه (NEO-FFI-60)
۷۴	 ۳-۴. جمع آوری داده‌ها و روش اجرا
۷۴	 ۳-۵. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۶	 فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۷	 ۴-۱. یافته‌های جمعیت شناختی
۷۷	 ۴-۱-۱. آماره‌های توصیفی شرکت کنندگان از نظر توزیع سن
۷۸	 ۴-۲. یافته‌های توصیفی
	 ۴-۲-۱. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و آماره Z جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها در متغیرهای پژوهش
۸۶	 فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۸۷	 ۵-۱. مقدمه
۸۷	 ۵-۲. تبیین یافته‌ها
۹۳	 ۵-۳. نتیجه گیری

۹۳	۵-۴. محدودیت‌های پژوهش.....
۹۴	۵-۵. پیشنهادات پژوهشی.....
۹۴	۵-۶. پیشنهادات کاربردی.....
۹۵	فهرست منابع.....
۹۵	منابع فارسی.....
۱۰۰	منابع انگلیسی.....

فهرست اشکال و جداول

۴۷	جدول ۱-۲. صفات مربوط به عامل نوروزگرایی و ویژگی‌های آن‌ها.....
۴۸	جدول ۲-۲. صفات مربوط به عامل برون گرایی و ویژگی‌های آن‌ها.....
۴۸	جدول ۳-۲. صفات مربوط به عامل گشودگی و ویژگی‌های آن‌ها.....
۴۹	جدول ۴-۲. صفات مربوط به عامل توافق و ویژگی‌های آن‌ها.....
۵۰	جدول ۵-۲. صفات مربوط به عامل وظیفه شناسی و ویژگی‌های آن‌ها.....
۷۷	جدول ۱-۴. آماره‌های توصیفی شرکت کنندگان پژوهش از نظر سن.....
۷۸	جدول ۲-۴. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و آماره Z جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها.....
۷۹	جدول ۳-۴. ماتریس همبستگی بین سن ازدواج با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی.....
	جدول ۴-۴. ماتریس همبستگی پیرسون را برای ویژگی‌های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی
۸۰	نشان می دهد.....
	جدول ۵-۴. آزمون کالموگروف اسمیرنف جهت بررسی نرمال بودن باقیمانده پیشرفت تحصیلی از طریق سن ازدواج
۸۱	و ویژگی‌های شخصیتی.....
۸۱	شکل ۱-۴ نمودار هیستوگرام نمرات باقیمانده پیشرفت تحصیلی.....
	جدول ۶-۴. نتایج تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی پیشرفت تحصیلی از طریق سن ازدواج و ویژگی‌های
۸۲	شخصیتی.....
	جدول ۷-۴. آزمون کالموگروف اسمیرنف جهت بررسی نرمال بودن باقیمانده رضایت زناشویی از طریق سن ازدواج
۸۳	و ویژگی‌های شخصیتی.....
۸۳	شکل ۲-۴. نمودار هیستوگرام نمرات باقیمانده رضایت زناشویی.....
	جدول ۸-۴. نتایج تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی رضایت زناشویی از طریق سن ازدواج و ویژگی‌های
۸۵	شخصیتی.....

فصل اول

کلیات پژوهش

خانواده یک نظام اجتماعی طبیعی و قدیمی ترین سازمان اجتماعی است که از بدو پیدایش انسان وجود داشته و بخش مهمی از سلامت روانی جامعه را تأمین می کند. نهاد خانواده در پناه زندگی عوامل مختلف زوج ها، از جمله، سن، تحصیلات، ویژگی های شخصیتی و ... توأم با برقراری پیوند محکم و دائم بین زن و مرد تحقق می یابد که از آن تحت عنوان ازدواج نام برده می شود. در این رابطه، ازدواج با همه محاسن خود، چنانکه براساس شناخت و معیارهای همسان و رعایت اصول و موازین مربوط انجام نگیرد، با مشکلاتی مواجه خواهد شد. در پاره ای از موارد، حل چنین مشکلاتی در گرو گسستن پیوند زناشویی و یا منجر شدن به افسردگی، احساس شکست و فرسودگی زناشویی است. فرسودگی زناشویی نوعی فرسودگی و از پا افتادگی جسمی، روانی و عاطفی است که ناشی از عدم تناسب بین انتظارات و واقعیت می باشد (اسدی، فتح آبادی و محمد شریفی، ۱۳۹۲). در نتیجه بجاست که برای ایجاد یک زندگی سعادتمندانه و موفق معیارهای مناسب و شایسته ای در نظر گرفته شود، تا به رضایت زناشویی به معنای واقعی کلمه نائل گردد. به عنوان مثال، ازدواج بموقع یکی از نیازهای مهم و اساسی نسل جوان است و تأخیر یا عدم امکان ازدواج، مشکلات فراوانی را برای خانواده و جامعه به وجود می آورد.

در واقع، حیات هر کس و هر چیزی مستلزم داشتن هدف و جهت است، بدون داشتن هدف زندگی معنا نخواهد داشت، یکی از مراحل هدفمند زندگی ازدواج است و خانواده یکی از ارکان اجتماعی و عاملی است که زمینه ساز بهداشت روانی جامعه و نسل آینده می باشد. سلامت خانواده در گروی تدام و سلامت رابطه بین زن و شوهر است و رابطه زناشویی هسته مرکزی نظام خانواده است. پس رضایت فرد از رابطه زناشویی به منزله رضایت وی از خانواده است. خانواده به عنوان واحد عاطفی-اجتماعی کانون رشد و تکامل، التیام و شفاهندگی، تغییر و تحول، آسیب ها (بیماری ها) و عوارضی است که هم بستر شکوفایی و هم فروپاشی روابط میان اعضایش می باشد. همچنین خانواده نهاد و شالوده ای اساسی در ساختار اجتماعی جوامع است که سلامت یا عدم سلامت آن، قوام یا فروپاشی جامعه را در پی دارد. در این راستا، با توجه به اینکه خانواده با اعضای آن معنی پیدا می کند، عواملی

نظیر سن، پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی اعضای آن نیز در خور اهمیت بوده و با توجه به تأثیر آنها نیازمند بررسی می‌باشند.

پیشرفت تحصیلی^۱، اصطلاحی است که به مقدار یادگیری و معلومات به دست آمده در فرآیند یاددهی که توسط آزمون‌های پیشرفت تحصیلی مورد سنجش و آموزش قرار گرفته، اشاره دارد و نهایتاً براساس میزان پیشرفت حاصل شده می‌توان به قضاوت و تصمیم‌گیری پرداخت. به عبارتی، پیشرفت تحصیلی معلومات یا مهارت اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوع‌های درسی است که معمولاً با آزمایش‌ها یا نشانه‌هایی که معلمان یا فراگیران وضع می‌کنند، اندازه‌گیری می‌شود (سیف، ۱۳۹۱). همچنین ویژگی‌های شخصیتی به عنوان صفاتی نسبتاً پایدار که در رفتارهای مختلف ما نمایانگر است، عمیقاً با نحوه ادراک و تفسیر فرد از جهان و واکنش اولیه به رویدادهای استرس زا مرتبط است. لذا، ویژگی‌های شخصیتی از جمله عوامل مهمی است که بر عملکرد تحصیلی و کیفیت روابط زوجین تأثیر می‌گذارد.

بنابراین با توجه به مطالب بیان شده، در پژوهش حاضر رابطه سن ازدواج با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی با توجه به ویژگیهای شخصیتی طلاب مورد توجه واقع شده است.

۱-۱. بیان مسأله

به طور عموم، عوامل مختلفی بر استحکام و دوام خانواده و ازدواج تأثیر می‌گذارند که از جمله آن‌ها می‌توان به رضایت زناشویی^۱ اشاره کرد (بیرامی، فهیمی، اکبری و امیری‌پیچاکلائی، ۱۳۹۱). رضایت زناشویی، ارزیابی کلی ذهنی فرد از رابطه‌ی زناشویی و میزان برآورده شدن نیازها، خواسته‌ها و آرزوهای شخصی و زوجی در این رابطه تعریف شده است (به نقل از بشارت و گنجی، ۱۳۹۱). به عبارتی، رضایت زناشویی یعنی احساس ذهنی رضایت، خشنودی و لذت تجربه شده در هر یک از زوجین وقتی که جنبه‌های مختلف زندگی مشترک خود را در نظر می‌گیرند (به نقل از عباسی و همکاران، ۱۳۸۹). رضایت زناشویی فرایندی است که در طول زندگی زوجها به وجود می‌آید و بر روابط اعضای خانواده تأثیر می‌گذارد (رجبی، سروستانی، خجسته مهر و اصلانی، ۱۳۹۲).

در این راستا، در سال‌های اخیر کمک به زوجین برای بهبود روابط زناشویی خود با استفاده از روش‌های مختلف، مورد توجه قرار گرفته است. لازمه کمک به زوجین برای حل مشکلات زناشویی، شناخت عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی و نارضایتی است. رضایت زناشویی، تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله سن، نحوه تفکر، ادراک فرد از خود و دیگران، انتظارات فرد از زندگی، ویژگی‌های شخصیتی و نحوه ابراز هیجان‌ها قرار دارد (بخشایش، ۱۳۹۳).

از سویی، پیشرفت تحصیلی^۲ مفهومی است که همواره مورد توجه و عنایت خاص نظام‌های آموزشی قرار داشته و میزان پیشرفت تحصیلی یکی از ملاک‌های ارزیابی نظام‌های آموزشی محسوب می‌گردد (کرامتی، حیدری رفعت، عنایتی نوین فر و هدایتی، ۱۳۹۱). پیشرفت تحصیلی^۳ دستاوردی از آموزش و پرورش است و به این موضوع اشاره دارد که فراگیر، استاد و یا موسسه آموزشی تا چه حد به اهداف آموزشی خودشان دست یافته‌اند (به نقل از خیرخواه، ۱۳۹۴). پیشرفت تحصیلی جزء موضوعاتی است که از ابعاد تربیتی و روان شناسی به آن بسیار پرداخته شده است، زیرا به نظر می‌رسد آنچه می‌تواند یک فرد، خانواده در نهایت یک کشور را در مسیر پیشرفت، بیش از همه یاری دهد، بهره‌مندی از افرادی است که نه تنها دارای سلامت روانی مناسبی هستند، بلکه در امر آموزش نیز تحصیلات

1. Marital Satisfaction

2. Academic Achievement

3. Academic Achievement Or Performance

خود را با موفقیت پشت سر گذاشته‌اند، آگاهی از جنبه‌های روانی فراگیران می‌تواند همانند یک ابزار کمک آموزشی قدرتمند عمل کند. برای نمونه فهمیدن این نکته که فراگیر در شرایطی خاص چگونه رفتار می‌کند، می‌تواند منجر به افزایش تأثیرگذاری ابزارهای آموزشی و همچنین روش‌های آموزشی معلم و سیستم آموزش و پرورشی و در نهایت پیشرفت تحصیلی فراگیران گردد (سیف، ۱۳۹۱).

از جمله متغیرهایی که به نظر می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی افراد مؤثر باشد، سن ازدواج است. زمان وقوع ازدواج از جهات گوناگون دارای اهمیت بوده و تأثیر مستقیم و بی‌واسطه‌ای بر باروری اعمال دارد. به تعویق افتادن سن ازدواج برای افراد می‌تواند باعث سرکوب شدن هر یک از نیازهای اجتماعی، فرهنگی و عاطفی گردد و همچنین چرخه زندگی خانوادگی افراد را تحت تأثیر قرار دهد (محمودیان و دوراهکی، ۱۳۹۱). در نوجوانی ازدواج با عواملی مرتبط است که در کیفیت و پایداری زندگی زناشویی بسیار مؤثرند. این عوامل عبارتند از: نارضایتی بودن از پدر و مادر، ضعف‌های اجتماعی و اقتصادی، موفقیت‌های تحصیلی پایین، تجربه و پختگی کمتر، جستجوی بسیار کوتاه مدت و موارد دیگر. دانشمندان علوم اجتماعی معتقدند افرادی که در نوجوانی ازدواج می‌کنند، به لحاظ مالی، روانشناختی و آموزشی، از پایین‌ترین سطح برخوردارند و آمادگی کمتری برای پذیرش نقش مادری دارند (لامانا و ریدمن، ۲۰۰۶؛ آماتو، بوث، جانسون و راجرز، ۲۰۰۸)، همچنین از قابلیت‌های لازم برای ایفای نقش همسری بی‌بهره‌اند. از سوی دیگر ازدواج در دوره جوانی اول (بعد از ۱۸ سالگی) که همگام با اتمام تحصیلات، گذر از دوره طوفانی نوجوانی و ثبات فکری و عاطفی است موجب انعطاف‌پذیری، گذشت و نشاط روحی، به همراه توقعات پایین‌تر، آسیب‌پذیری کمتر، سازگاری بیشتر با همسر و در نهایت، آرامش به همراه خواهد داشت (غیاثی، معین و روستا، ۱۳۸۹). از طرفی هم باید مدنظر داشت که ازدواج در دوره جوانی دوم (بعد از ۲۵ سالگی) موجب می‌شود که فرد نتواند از لحاظ احساسی عاطفه، مثل یک جوان عشق، علاقه و شور و شعف را به همسر خود القا کند و اصولاً با مسائل، به صورت منطقی و به دور از احساسی و بی‌روح برخورد می‌نماید که برای همسر، عامل نگران‌کننده و ناخوشایندی است و موجب جدال و درگیری می‌شود چراکه با افزایش سن، عموماً از جنبه‌های احساسی و عاطفی افراد کاسته شده و جنبه‌های عقلانی به معنای محاسبه‌گرایی، شدت می‌یابد و از

1. Lamanna, Riedmann & Riedmann

2. Amato, Booth, Johnson & Rogers

سوی دیگر هم؛ با افزایش سن، شخصیت افراد هرچه بیشتر قوام یافته و انعطاف پذیری آنکه لازمه سازش و سازگاری زن و شوهر می باشد، کاهش می یابد (جنادله و رهنما، ۱۳۸۹)

در این راستا، مطالعات چندی رابطه معنی داری بین سن با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی گزارش نمودند. بطوری که ولدخانی، محمودپور، فرح بخش و سلیمی بجستانی (۱۳۹۵) در پژوهشی مطرح ساختند که سن ازدواج بر کیفیت زناشویی مؤثر است. به این مفهوم که زنانی که در سن کمتر از ۲۰ سال ازدواج کرده اند، به طور معنی داری از زنانی که سن بالای ۲۰ سالگی ازدواج کرده اند از کیفیت زناشویی پایینتری برخوردارند. صداقت (۱۳۸۲)؛ به نقل از عطاری، امان الهی فرد و مهرابی زاده هنرمند، (۱۳۸۵) نیز در پژوهشی نشان داد زنانی که در سن زیر بیست سالگی ازدواج کرده اند رضایت زناشویی کمتری دارند و کسانی که در سنین ۲۰ تا ۳۰ سال ازدواج کرده اند بهترین رضایت زناشویی را دارند. همچنین، محمودیان (۱۳۸۳) در مطالعه ای مطرح کرد که میزان تحصیلات، به ویژه در مقاطع بالای تحصیلی، با افزایش سن ازدواج همبستگی داشته است. با وجود یافته های فوق مطالعاتی نیز بر نبود رابطه معنی دار بین سن با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی اشاره داشتند. بطوریکه آمودا، بلوس و جوزف^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی مطرح ساختند که وضعیت زناشویی و سن قادر به پیش بینی معنی داری عملکرد تحصیلی دانشجویان نیجریه ای نبودند.

در این میان، تبیین و توضیح تأثیر الگوی سنی ازدواج بر پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی و تغییرات آن در یک جامعه نیازمند پژوهشی است که این الگو را با ویژگی های فردی مانند ویژگی های شخصیتی افراد، خانواده و ساختارهای اجتماعی و فرهنگی پیوند دهد، زیرا ازدواج به معنای آغاز پیوند فرد با یک شریک جدید از جنس مخالف است. به همین دلیل هر فردی با توجه به ویژگی های خود، هر خانواده ای با توجه به زمینه ها و موقعیت خود و هر جامعه ای با توجه به مجموعه شرایط زمانی و مکانی، ایده آله، هنجارها و الگوهایی را برای آغاز این پیوند تعیین و اعمال می کند (کنعانی، ۱۳۸۵). افراد با عوامل شخصیتی مختلف به طور متفاوتی با مسائل روبه رو می شوند، بنابراین آگاهی از ویژگی های شخصیتی برای مقابله مؤثر با مشکلات زندگی مفید و سودمند است (راستی، حسن زاده و میرزاییان، ۱۳۹۱).

مفهوم شخصیت برای سالها در بین محققان مورد چالش واقع شده و تعاریف متعددی درباره آن ارائه شده است. شخصیت بیانگر آن دسته از ویژگی‌های فردی است که الگوی ثابت رفتاری آنها را نشان می‌دهد (شاکریان، فاطمی و فرهادیان، ۱۳۹۰). آگه چه خصوصیات شخصیتی زیادی وجود دارد اما از جمله مهمترین و با نفوذترین مدل‌ها در بررسی صفات شخصیت در دهه‌های اخیر مدل پنج عاملی مک کری^۱ و کاستا^۲ است که بیشترین تعداد پژوهش در حوزه شخصیت را به خود اختصاص داده است. این پژوهشگران با استفاده از روش تحلیل عاملی، ۵ خصوصیت شخصیتی روان آزرده خوبی^۳ (N)، برون‌گرایی^۴ (E)، گشودگی^۵ (O)، مقبولیت^۶ (A) و وظیفه‌شناسی^۷ (C) را مطرح کرده‌اند (عمیقی، کولیوند و هاشمیان، ۱۳۹۰). مک کری و کاستا (به نقل از شعبی، ۱۳۹۵) ویژگی‌های شخصیتی را به عنوان ابعاد تفاوت‌های فردی در تمایل به الگوهای پایدار فکر، احساس و عمل تعریف می‌کنند. ویژگی‌های شخصیتی عمیقاً با نحوه ادراک و تفسیر فرد از جهان و واکنش اولیه به رویدادهای استرس زا مرتبط است (راستی و همکاران، ۱۳۹۱). صفات شخصیتی از جمله عوامل مهمی است که بر عملکرد تحصیلی و کیفیت روابط زوجین تأثیر می‌گذارد. در این راستا، رازقی، نیکی جو، کراکسکیان و مسیحی (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای نشان دادند که رضایت زناشویی با عوامل وظیفه‌شناسی و مقبولیت همبستگی مثبت و با نوروژگرای همبستگی منفی دارد. نتایج رگرسیون ساده حاکی از آن بود که دو عامل وظیفه‌شناسی (به طور مثبت) و نوروژگرای (به طور منفی) رضایت زناشویی را پیش بینی می‌کنند. کریم نژاد نیارق، آیین پرست و علویان (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی خاطر نشان ساختند که بین ویژگی‌های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ویژگی وظیفه‌شناسی قوی‌ترین پیش بینی کننده عملکرد تحصیلی بود.

حال با توجه به مطالب مطرح شده، داشتن عملکرد تحصیلی مطلوب و رضایت زناشویی بالا برای بسیاری از طلاب اهمیت زیادی دارد. عملکرد مطلوب در تکالیف دانشگاهی و زندگی زناشویی رضایتبخش می‌تواند معیار خوبی برای موفقیت فرد در زندگی شخصی باشد. بنابراین شناسایی عوامل

1. Mccrae

2. Costa

3. Neuroticism

4. Extraversion

5. Openness

6. Agreeableness

7. Conscientiousness

مؤثر در پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی طلاب از اهمیت خاصی برخوردار است. لذا، با عنایت به ضعف پژوهش در این زمینه در سطح کشور، پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این مساله است که آیا بین سن ازدواج و ویژگی های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران رابطه دارد؟

۳-۱. اهمیت و ضرورت پژوهش

در یک نگاه اجمالی و کلی به نظر می‌رسد مسئله سلامت روان در حوزه علمیه در حیطه‌هایی مانند خانواده، روابط بین فردی، تحصیل، تدریس، تبلیغ و معیشت قابل طرح و بررسی باشد. به بیان علمی‌تر و دقیق‌تر نیازها، هیجانات، انگیزه، هوش و استعداد، عزت نفس و اعتماد به نفس و شخصیت از جمله مسائل روان شناختی طلاب است که می‌توان آنها را محور مطالعات و بررسی‌ها قرار داد و پس از آسیب شناسی دقیق، به طراحی برنامه‌ها و سپس اقدامات لازم دیگر پرداخت. از سوی دیگر می‌توان برای بالا بردن رشد شناختی، رشد عاطفی و رشد اجتماعی طلاب فعالیت‌های مناسبی را آغاز نمود و بدین سان از بسیاری از آسیب‌های روحی و روانی که متوجه طلاب و فرزندان و همسران آنها می‌باشد، جلوگیری کرد.

با توجه به موارد مطرح شده بررسی عواملی که سبب قوام و استحکام نهاد خانواده به عنوان یکی از تأثیر گذارترین نهادهای اجتماعی گردد، می‌تواند گام مفید و موثری در راستای ارتقای سطح فرهنگی جامعه باشد (بنائیان و همکاران، ۱۳۸۵). بطوری که فهم بیشتر ما از فرایندهای زمینه ساز روان شناختی و عوامل پیش بینی کننده عملکرد تحصیلی بالا و رضایت زناشویی می‌تواند به درک بهتر ما از این مفاهیم منجر شود. به عبارتی، با شناسایی عوامل مؤثر در این متغیرها می‌توان آنها را بصورت مؤثر و کارآمد پیش بینی و کنترل کرد. از سویی، یکی از بنیادی‌ترین اهداف غالب نظام‌های آموزشی دنیا، ارتقاء توان تحصیلی فراگیران و رساندن آنان به عملکرد تحصیلی بهینه و مطلوب است. اهمیت بررسی پیشرفت تحصیلی به حدی است که حجم گسترده‌ای از تحقیقات حوزه آموزش و یادگیری به یافتن عوامل تأثیرگذار و پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی فراگیران اختصاص یافته است (دشتی، ۱۳۹۴). توجه به تربیت علمی و فرهنگی طلاب امری ضروری بوده و برنامه‌ریزی صحیح در تعلیم و تربیت آنان از وظایف اصلی دست اندرکاران به حساب می‌آید. ازاین‌رو مطالعه عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی

طلاب طی چند دهه اخیر پیش از پیش مورد توجه متخصصان قرار گرفته است. از دیدگاه نظری یافته‌های حاصل از این پژوهش می‌تواند به شکل‌گیری ادبیات جدیدی در رابطه با متغیرهای مورد پژوهش بیانجامد. همچنین از نظر کاربردی یافته‌های حاصل از این پژوهش می‌تواند نتایجی را برای متولیان حوزه علمیه داشته باشد. همچنین، از جمله کاربردهایی که از یافته‌های حاصل از چنین پژوهش‌هایی می‌توان انتظار داشت فراهم سازی زمینه‌ای برای آگاه سازی طلاب بخصوص طلاب تازه ازدواج کرده از نقش برخی از ویژگی‌ها همچون سن و شخصیت در روابط زناشویی و عملکرد تحصیلی است.

۴-۱. هدف‌های پژوهش

۴-۱-۱. هدف کلی

هدف کلی پژوهش حاضر تعیین رابطه سن ازدواج و ویژگی‌های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران بود

۴-۱-۲. اهداف اختصاصی

تعیین رابطه سن ازدواج با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران
تعیین رابطه ویژگی‌های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران
تعیین نقش سن ازدواج و ویژگی‌های شخصیت در پیش بینی پیشرفت تحصیلی طلاب تهران
تعیین نقش سن ازدواج و ویژگی‌های شخصیت در پیش بینی رضایت زناشویی طلاب تهران

۵-۱. فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: بین سن ازدواج با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین ویژگی‌های شخصیت با پیشرفت تحصیلی و رضایت زناشویی در طلاب تهران رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: سن ازدواج و ویژگی‌های شخصیت در پیش بینی پیشرفت تحصیلی طلاب تهران نقش معناداری دارند.

فرضیه چهارم: سن ازدواج و ویژگی های شخصیت در پیش بینی رضایت زناشویی طلاب تهران نقش معناداری دارند.

۶-۱. متغیرهای پژوهش

متغیر پیش بین: سن ازدواج

متغیر ملاک: پیشرفت تحصیلی، رضایت زناشویی

متغیر تعدیل کننده: ویژگی های شخصیتی

متغیر کنترل: جنسیت (زنان)

۷-۱. تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

۷-۱-۱. رضایت زناشویی

تعریف مفهومی رضایت زناشویی: رضایت زناشویی، ارزیابی کلی ذهنی فرد از رابطه‌ی زناشویی و میزان برآورده شدن نیازها، خواسته‌ها و آرزوهای شخصی و زوجی در این رابطه است. به عبارتی، رضایت زناشویی یعنی احساس ذهنی رضایت، خشنودی و لذت تجربه شده در هر یک از زوجین وقتی که جنبه‌های مختلف زندگی مشترک خود را در نظر می‌گیرند (فورز^۱ و اولسون^۲، ۲۰۰۶).
تعریف عملیاتی رضایت زناشویی: منظور از رضایت زناشویی در این پژوهش نمره‌ای است که آزمودنی در هر یک از مولفه‌های چهارگانه مقیاس ۳۵ سوالی رضایت زناشویی انریچ (فورز و اولسون، ۲۰۰۶) بدست آورد.

۷-۱-۲. ویژگی‌های شخصیتی

تعریف مفهومی ویژگی‌های شخصیتی: مک کری و کاستا (۱۹۹۲) ویژگی‌های شخصیتی را به عنوان ابعاد تفاوت‌های فردی در تمایل به الگوهای پایدار فکر، احساس و عمل تعریف می‌کنند.
تعریف عملیاتی ویژگی‌های شخصیتی: نمره‌ای است که آزمودنی در هر یک از مؤلفه‌های پرسشنامه صفات شخصیتی نئو ۶۰ سوالی^۳ (NEO-FFI-60) مک کری و کاستا (به نقل از گروسی فرشی،

1. Fowers

2. Olson

3. Neo Five-Factor Inventory - 60 Items

(۱۳۸۰) بدست آورد.

۳-۷-۱. پیشرفت تحصیلی

تعریف مفهومی پیشرفت تحصیلی: پیشرفت تحصیلی عبارت است از «معلومات یا مهارت اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوع‌های درسی که معمولاً با آزمایش‌ها یا نشانه‌هایی که معلمان یا فراگیران وضع می‌کنند، اندازه‌گیری می‌شود». به عبارتی، پیشرفت تحصیلی، اصطلاحی است که به مقدار یادگیری و معلومات به دست آمده در فرآیند یاددهی که توسط آزمون‌های پیشرفت تحصیلی مورد سنجش و آموزش قرار گرفته، اشاره دارد و نهایتاً براساس میزان پیشرفت حاصل شده می‌توان به قضاوت و تصمیم‌گیری پرداخت (سیف، ۱۳۹۱).

تعریف عملیاتی پیشرفت تحصیلی: منظور از پیشرفت تحصیلی در این پژوهش میانگین معدل ۵ سال تحصیلی اخیر آزمودنی‌ها است.

فصل دوم

مبانی نظری و تجربی پژوهش

در این بخش ابتدا به شرح و توصیف نظری متغیرهای پژوهش (مبانی نظری) اعم از رضایت زناشویی، پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی اشاره شده و سپس در بخش دوم به مطالعات و پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه‌ی موضوع پژوهش اشاره شده است.

۲-۱. مبانی نظری

در این بخش به ادبیات نظری متغیرهای پژوهش پرداخته شده است.

۲-۱-۱. رضایت زناشویی

نیاز به برقراری رابطه‌ای پایدار، صمیمی و توأم با عشق و محبت از مهمترین دلایلی است که سرانجام هر زن و مردی را به سمت انتخاب شریک و ازدواج سوق می‌دهد. زندگی مشترک تنها در تأمین و رفع نیازهای مادی، اقتصادی و تداوم نسل نیست، بلکه حس مشارکت و تفاهم برای وسعت نگرش و امکان دست یابی به فرصت‌های بیشتر است. به بیان دیگر، زندگی مشترک مبتنی بر قرارداد بین زن و مرد برای ارضای نیازهای خود و به تبع آن انجام تمام کارکردهای خانواده شامل همکاری، تقسیم کار، تربیت و پرورش کودکان و ایجاد بستر مهر و عطوفت است (ژی، ژو و گونگ^۱، ۲۰۱۸).

ازدواج یک سنت دیرینه اجتماعی است که از زمان‌های بسیار کهن و از آغاز زندگی اجتماعی انسان مرسوم بوده است. ازدواج میثاق مقدسی است که در آن زن و مرد زندگی مشترک خود را پایه گذاری می‌کنند. همه ادیان الهی به ویژه دین اسلام بر این سنت دیرینه و به نیاز و خواست زن و مرد تاکید بسیار دارند. کمال انسان به ازدواج است. معنای زوج بودن، یعنی مکمل و کامل شدن. بنابراین در امر ازدواج باید احترام متقابل و اخلاق رعایت گردد تا حقیقت زناشویی به تحقق پیوندد (ژی، شی

1. Xie, Zhou, Gong

و ما، ۲۰۱۷).

در این راستا، سبک‌های همسرگزینی و ویژگی‌های شخصیتی از جمله پدیده‌های مهمی هستند که در تأمین یک ازدواج موفق دخیل هستند. بطوری که نحوه انتخاب همسر و ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر میزان سازگاری و رضایت زناشویی و همچنین بر کاهش یا افزایش فرسودگی زناشویی مؤثر باشند. از سویی، ژرف نگری در نابسامانی‌های اجتماعی شایع در خانواده‌ها، ما را به این نتیجه مهم می‌رساند که یکی از علل اصلی نابسامانی‌های خانوادگی، انتخاب نامناسب همسر است که این امر نیز می‌تواند متأثر از ویژگی‌های شخصیتی و سایر متغیرهای روان شناختی افراد باشد (ژی و همکاران، ۲۰۱۸).

۲-۱-۱-۱. مفهوم ازدواج

ازدواج یکی از رویدادهای مهم زندگی است و از نظر اجتماعی به عنوان پیوندی با ثبات و هدفمند میان زن و مرد شناخته می‌شود. ازدواج یک پیوند مقدس، عقلانی و عاطفی بین دو نفر است برای رسیدن به یک خانواده مستقل که در سایه آن فرد به دریافت حس آرامش، هماهنگی، همدلی و همسویی در زندگی نائل می‌گردد. در عین حال عاملی برای رشد، شکوفایی، تکامل طرفین و رفع نیازهای اساسی انسان است. ازدواج سالم رابطه‌ای عاطفی است که طی آن فرد علاوه بر ارضای نیازهای جنسی به احساس ارزش، اعتماد، امنیت و دریافت محبت و احترام دست پیدا می‌کند. در این رابطه مرزها روشن است، احترام متقابل وجود داشته و انتخابهای فردی محترم شمرده می‌شود. قدرت در یک سیستم عادلانه تقسیم و رابطه‌ها تعریف شده و مشخص است درچنین ازدواجی رابطه جنسی سالم برقرار است (حجارزاده، ۱۳۹۴). در ازدواج سالم نیازهای طبیعی انسان با روشی سالم تأمین می‌شود و تأمین سلامت و آرامش فرد مانع از بروز اختلالات روانی می‌گردد. هر چند ازدواج به عنوان یک عمل ارادی تابع خواست، تمایلات و دیدگاه‌های فردی است اما زندگی اجتماعی انسان و روابط پیچیده او با پیرامونش، ازدواج را درارتباط متقابل با متغیرهای فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی و حتی سیاسی قرار می‌دهد. ازدواج علاوه بر پاسخگویی به نیازهای جنسی و عاطفی فرد، نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی او را نیز تنظیم می‌نماید و به عنوان هنجاری پذیرفته شده در همه کشورهای دنیا

به حساب می‌آید. از سویی، ازدواج موفق پایه و بنیانی عالی برای ایجاد خانواده‌ای شاد و مستحکم است و «هیچ چیزی در جهان نمی‌تواند زندگی انسان‌ها را شاداب‌تر و بهتر کند مگر افزایش ازدواجهای موفق». ازدواج در زمره پیچیده‌ترین روابط انسانی است. ازدواج برخوردی شگفت میان فرهنگ و طبیعت یا قواعد اجتماعی و کشش جنسی است. ازدواج فرایندی است از کنش متقابل بین یک مرد و یک زن که برخی شرایط قانونی را تحقق بخشیده‌اند و مراسمی برای برگزاری زناشویی خود بر پا داشته‌اند. ازدواج دارای ابعاد اقتصادی - اجتماعی، فرهنگی و بین فردی است (لاونر و کلارک^۱، ۲۰۱۷).

۲-۱-۱-۱-۱. مراحل ازدواج

دو نوع نگاه و رویکرد نسبت به ازدواج وجود دارد یکی نگاه فرایندی یا نگاه چند مرحله‌ای و دیگری نگاه تک مرحله‌ای که البته هرکدام از این دو رویکرد عواقب و نتایج خاص خود را در ازدواج دارند.

رویکرد تک مرحله‌ای؛ ازدواج را یک تصمیم می‌داند که وقتی این تصمیم گرفته شد، امکان بسیار اندکی برای تغییر آن وجود دارد. ما بسیار شنیده‌ایم که گفته می‌شود: «دو جلسه یکدیگر را دیده‌ایم و من باید تا آخر هفته پاسخ بدهم»، این نوع گفتگو بیانگر رویکرد تک مرحله‌ای به ازدواج است. ازدواج یک تصمیم است که پس از آن، امکان بازگشت یا تغییر نظر بسیار اندک است. در این گونه ازدواج مراسم «بله بران و مهربران» مهم‌ترین مرحله محسوب می‌شود و مابقی مراحل، فقط یک تشریفات است که باید طی شود. تصمیم در مراسم «بله بران» یا «مهربران» گرفته می‌شود و در مراحل بعدی همه درصدد به انجام رساندن آن تصمیم هستند که امکان تغییر و بازنگری در آن بسیار کم است (ژی و همکاران، ۲۰۱۷).

رویکرد چند مرحله‌ای یا رویکرد فرایندی، نگاه دیگری به ازدواج است. در این رویکرد، ازدواج پس از چند گام به انجام می‌رسد و در هر گام «تصمیم» ازدواج مورد بررسی مجدد قرار می‌گیرد و در صورتی که در هرکدام از این مراحل، فرد تصمیم به جدایی بگیرد، امکان آن وجود دارد. در نگاه چند مرحله‌ای تصمیم به ازدواج یک شبه گرفته نمی‌شود، این تصمیم در طول یک فرایند و با سپری شدن زمان اتخاذ می‌شود. ازدواج فرایندی یا ازدواج چند مرحله‌ای حداقل از سه مرحله تشکیل شده است.

1. Lavner, Clark